

ד ר ו ש

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ט

טאת כבוד

הרב המאוהג הגאון המפורסם.

מהו יעקב שמחה

במהו משה זצ"ל רעהפיש.

ראביד דק"ק קעמפנא יע"א.

אשר דרש ברניס לכבוד הח"ק וגמ"ת דק"ק הנ"ל,

ביום ב' שמות דהאי שתא,

ת ק צ י ט ל פ י ק.

נדפס אצל כ"ה בער בר"ל סאנאש ז"ל בק"ק קראטאשין.

למוכרת תודה לכבוד גיסי אדמ"ז הרב הגאון מהר"ש
נ"י, הכינותי את לכבי הנאמן עמדו, להעתיק אמרותיו
אשר דרש בדברי אגדה ב' שמות העקר, לכבוד הַחֶק
תמיד דקהלתינו יצ"ו, ולהביאם אל מכבש הדפוס, ואקוה
כי דבריו הנעימים, אשר הי' לשומעיו לנופת וצוף,
ימחקו לכל רואי שמש, ויחעננו בהם ידעי דעת
דברי חכמים וחרומום,

פה ק"ק קעמפנא יום ד' ר"ח שבט תקצ"ט לפ"ק.

ממני תלמידו עבדו נאמנו גיסו,

יחזקאל אליעזר במ"י ויל לאנדסבערג.

גמרא ברבות דף י"ח אמר רחבא כל הרואה
את המת ואינו מליוהו עובר משום לועג לרש
הרף עושהו, ואם ליוהו מה שכרו אמר ר'י
מלוה ר' חונן דל.

מִסוּדֵי האמונה ורשי העבודה להאמין באחדות הנורא ית"ש, באחד האמיתי שלי
קן וסוף ותכלית, ואין לו דמות הגוף ותמונה כמבואר ברמב"ם בפ"ג מהל'
תשובה הל"ג, שהאומר על הנורא שהוא צעל גוף ותמונה למין יחסג, והראב"ד השיג עליו,
והנראה נכונה רמב"ם, עפ"י דרכו ליישב קושי' החוקרים בידיעה ובחירה ושכר ועונש,
כי קצר דעת אדם לדעת את ידיעתו ומחשבו, ואין יודע מהותו כ"א הוא צעלמו לאשר הוא
אין סוף ותכלית ידע ידיעת צלתי צעל תכלית, ומעתה מי שאינו מאמין כי הוא יתצ"ש צלתי
צעל תכלית, עומד בפיקרו מקושי' הכל על ידיעה ובחירה ושכר ועונש, ויסוד הזה
כי הוא צב"ת הוא, כאשר לאמין וכאמר שהנורא יתצ"ש אינו צעל גוף ותמונה, ואז לא
ישיגוהו דבר מעשי גוף, כי מחשבותיו לא כמחשבותינו, וקלרה דעת אנוש הוא צעל תכלית
להשיג ענין מהותו אשר הוא צב"ת, אולם אם נדמה אותו לנצל תמונה, ממילא הוא
צעל תכלית, כמבואר ברמב"ם בפ"א מהל' יסודי התורה הל"ז, ואז גם דעת צ"ת יוכל
להשיג אותה ויכול להשיג ולהנין דעת דרכיו ולעת מלוא הספיקות הנפולים על האמונה
מכח קושי' הכל, ע"כ כופר באלקים וביסוד אמונה, כי איך יתכן ההכרה והלדק
להיות שניהם נודקים יחדיו, ונ"כ החליט הרמב"ם על האומר שהוא צעל תמונה למין
יחסג, כי דרכי צעל תמונה נוכל להשיג, וא"כ גם משום דרכיו ודרכי ידיעתו נוכל
להשיג, ומדוע לא נדע ידיעתו, וע"כ אף אם עזן לא כפר מליאחו, מ"מ הוא סיבה
לכפירה, והוא מין.

ובס' עקידה האריך ליישב קושי' המתפלסים עפ"י היסוד המונח, כי מפועל שלם צל
תלא פעולה שאינו שלימה, וא"כ איזה גאולת ישראל ממלכים שלא הייתה פעולה
שלימה, כי אח"כ אנו בני ישראל צנולה ע"כ הייתה פעולה ריקנית, ומפועל שלם וצב"ת
צל יוכל להיות פעולה ריקנית, ע"כ לא מאתו הייתה גאולה זאת. (וממילא כי יש מקום
לומר כן גם על קבלת התורה שלא הייתה מאתו יתצ"ש), או כי הוא סוף צלתי פועל שלם,
ומזה נלמח כפירה גדולה בכל יסודי האמונה. וביאור צעל העקידה נספרו, כי באמת
גאולת מלכים הייתה פעולה שלימה, והייתה מציא לגאולה העמידה צ"ב, ובהעדר גאולת
מלכים לא הייתה צלפשי לציא לגאולה השלימה, כ"א היינו מוחלטים שמה לנח,
ואף בגאולת מלכים לא הייתה שלימה באמת. מ"מ לא לריקנית תחסג, כי היא התחלת
הגאולה.

הגאולה שלימה הנאה עלינו לעונה, והיא נלמדת ממנה, וכאשר יבואר לפנינו ציוה"י.
 ומעתה כי מונח היסוד כי מפיצ'ל שלם כל חלל דבר בלתי שלם, ומסדיו המה חסד
 עולם בלתי סוף ותכלית, ע"כ יולמח האמונה האמיתית השארת הנפש אחרי המות,
 אחרי שהעולם הזה עובר, וימינו כלל עובר, ואת העוה"ז כל נקבל ציוה"ז כי כלה כיוצן
 ימינו נמזקות ורעות רעות אשר סביב שמו עלינו, ואיך עולם אשר נראו נחסד בלי
 תכלית יולמח רעות גדולות כאלה. ויהי בלתי שלם, ע"כ כי העוה"ז הוא רק מבוא
 לתכלית הנלה מחוץ, והוא השארת הנפש אחרי המות, אשר שעה אחת קורת רוח
 ציוה"ב יפה יותר מכל חיי עולם הזה, ועוה"ז הוא סיבה לעוה"ב, והוא פעולה שלימה
 כי הוא המביא אורנו לחיי עולם הבא, כמו שנאמרת מלכים היא פעולה שלימה יען
 כי היא מבוא לגאולה עתידית, כן הדבר הזה, העוה"ז הוא פעולה שלימה לעוה"ב ולחיי נכחית,
 וללמח מזה האמונה מהשארת הנפש, כי בלא זה יהי' כל ענין הצריחה פעולה ריקנית
 ובלתי שלם, ומפועל שלם כל חלל פעולה ריקנית ובלתי שלם.

זכות נבין לדעת מדוע אחר אה"ה להתפלל להיחז"ג על ישמעאל בנו באמרו,
 לו ישמעאל יחי' לפניך, עד אשר שבצד צנעורת הורע של יצחק, ומדוע לא
 הקדים להתחן לפני נוראו על בנו היחיד אשר אהבת נפש אהבו כי יחיה לפני הקב"ה,
 ורש"י פירש צנעורת תפלת אה"ה שאמר שאינו ראוי לזה שיהי' נעשה לו נס גדול בלידת
 יצחק שהיה נכד הטני, אך עדין יקשה עפ"י דברי חכמינו ז"ל מ"מ היו אבותינו עקרים,
 מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של לדיקים, הרי דיחק נולד בסבת תפלתן, והאיך יתכן
 על אה"ה שהתפלל על לידת יצחק, וכשמע ה' תפלתו מיאן בזה.

ובישוב דבר זה כל בהקדם דני מדרש ילקוט על פסוק הבט נא השמימה,
 אמר אברהם הסתכלתי בצלעגנימות שלי שאין אני מוליד, א"ל הקב"ה לא
 מאלעגנימות שלך, מאותו כוכב שאתה רואה שאין אתה מוליד, אני מראה לך אתה מוליד,
 והוא תמוה, גם על לידת ישמעאל עלמו יש להפליא, כי היסוד מונח דקב"ה לא עביר
 ניסא לשקרא, ולפי דברי המדרש לא היה אה"ה ל"כ ראו' לרא' א"ז זשנזאל, וא"ל
 ה' הפלא ליוצאת עמו לשבת דרוב חן לבנו ולהוליד את ישמעאל, ולא היה צורך כצ"ח
 זאת, והיא לכאורה פעולה ריקנית אחרי שכל יתיחס לזרעו של אה"ה כנאמר כי בילחך
 יקרא לך זרע, (וזה היה אות נגד נלמי הדור שהיו אומרים שצ"ח מילך כתעברו
 שרה, כיון דכל לידת יצחק היה על פי נס והאיך יתעבר הקב"ה ניסא לשקרא שיעל
 עפ"י נס זרע פסול). ובישוב כל זאת י"ל עפ"י דברי העקידה הנ"ל דגאולת מלכים
 היתה גאולה שלימה, כי ממנה תהי' נלמדת הגאולה נלחיות, כמו כן י"ל דגם לידת
 ישמעאל לא היה פעולה ריקנית. כי לידתו היה סבה ללידת יצחק. עפ"י דברי חכמינו
 ז"ל הוועק לעצור הרי זו תפלת שוא. ומעתה קודם לידת ישמעאל דהי' דעת אה"ה
 דאין הקב"ה משרד מערכת השמים לשבת את הטני, לא היה בלבו להתפלל על שרה
 אחר שהיה מן הכמני כי הוליד באשר עקרה היא, ועפ"י דברי חז"ל לא היה לה עיקר
 מעורן שלה, והי' סובר כי היא תפלת שוא, עד חס"כ כשהוליד את ישמעאל, וראה
 הקב"ה מענה הטני ויכריחה לעשות רצונו, ראה והסן לבני לאקים, ופלל לה' כי יחן
 זרע משרה אשתו, ולידת ישמעאל היא הסבה ללידת יצחק, כי על אשר ראה בצלעגני
 שלו שאינו מוליד, ראה והבין מלידת ישמעאל כי הקב"ה משרד הטני ומערכת השמים
 אז על לבו בתפלה להתפלל והועילה תפלתו. והי' חיפה ישמעאל הוא סבת יצחק
 ולא היה לידת ישמעאל פעולה ריקנית, כי ע"י לידתו נפצל לאה"ה הידיעה חרש
 הואת משידר הטני ולולא לידתו לא נא ללידת יצחק, וזה סיבת המדרש מאותו טעם
 שאתה רואה שאין אתה מוליד אני מראה לך שאתה מוליד, כי לולי שראה הכוכב
 שאינו מוליד היה סובר שלידת ישמעאל היה עפ"י הטני, ולא היתה תפלתו לו ידע
 הואת

הוא כי הקב"ה משדר הערוץ ולא התפלל תפלה שוא על שרה, ולידת ישמעאל עם רחיו
הכוכב שאינו מוליד המה מוכיבים ללידה יצחק. וזוהו כמלא עשם נכון דתפלה ישמעאל
על אחיו בני הפילגשים של אח"ע"ה, אשר הנשית ללידה הקב"ה על ישמעאל, וגם אח צן
האמה לגוי אשימו, ולא הנשית בן על שאר בניו בני הפילגשים, זה הוא מטעם שישמעאל
זכה בחלקו יען כי הוא היה כצח יצחק, כהנרך גם הוא וכתפלה על אחיו בני
הפילגשים. (ו"ל מה שנאמר גם צילחק יקרא לך זרע הך זרע קאי על ישמעאל,
והיינו ע"י יצחק יקרא גם ישמעאל זרע הצרחה, ועיקר היחוס לזרעו הוא יצחק, וישמעאל
נחטלה ג"כ ויקרא זרע, יען כי הוא היה סבה ללידה יצחק, ומינן זוהו מה שנאמר גם
על ישמעאל, וגם אח צן האמה לגוי אשימו כי זרעך הוא. וזה י"ל כצוהת המדרש צ"פ ראה,
הצרה שמוע לשרה ונשחכר שנקרא זרעו לשמו של יצחק שנאמר כי צילחק יקרא לך זרע
עכ"ל. ויראה דכוונתו דנשחכר נמה ששמוע לה לנזח אל שפחתה. כי נמה שהמרה גרש
אח צן האמה לא שמוע לה כי אם על פי' ד'). ועפ"ז נכון הדרך לפנינו הא דלא
התפלל על ישמעאל קודם שנצטר על לידת יצחק. כי אח"ע"ה אשר הי' יודע דרכי ה'
שהם בתכלית השלימות, ולכן כל יפעל פעולה שוא וריקנית. ואם הריס ה' אח נסו
ושידד מצרחה השמים ללידת ישמעאל, נטח לנו כי לידת ישמעאל יהי' פעולה שלם, ויהי'
צן יקר נראה לעבודת ה', אכן אחרי שנצטר על לידת יצחק הכולל נסנת ישמעאל
עלה מורך בלבונו על ישמעאל. כי אז הבין אם גם ימרה ישמעאל אח כבוד עליין,
לא יהי' לידתו פעולה שוא, באשר כי הוא כזה ללידה יצחק, ולזה שת לנו בתפלה,
לו ישמעאל יחי' לפניך.

ועתה

כשוב לדברי העקידה שנאולת מזרים הי' הכנה לגאולה העתידה, זוהו יונגו
פסיקי בלק הכה עם יוא ממזרים הכה ככה אח עין הארץ וכו' ועתה לכה ארה
לי וכו', ונשחכר בלצם אל מולידים ממזרים כרועפית ראם לו, כי לא נחש ציעקב
ולא קסם צישראל כצח יצחק ליצקב ולישראל מה פצל אל, וכתפלה נעמיד על דבר
שאלת רבים ובינל אשיקי נספרו חיי הים נצרכית ד' ע', יתם דבר זה נשאלת
משרע"ה ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. כי שאלה זו נשעוררה אללו נמה שנאמר
לו ה"ז כי אחי' עמך המורה ענין השגחה נשיית נשידוד העצו ע"ה ה' צדד יתחנן,
ועלה על דעתו כי ישראל ישאלהו לאיזה חכלית צח הש"י ע"י שליחות משה ואהרן
להוליד אותם ע"י נסים ונפלאות שיצעה ה' על ידם, ולא הוליד אותם עפ"י העצו
שיעורר את לב פרעה וענדיו לשלח רב"טים חפשים, כמו שיצעה ע"י מ"ך כורס שמתן
בלבו לננות הנביא ולהשיב נדחי ישראל, וכל ענין השליחות משה ואהרן להוליד אותם
ע"י נסים ונפלאות הוא לשוא, והוא בכלל לא עניד קב"ה ניסח לשיקרא כי היה יכול
להפיק רכינו בלא כל חלה. ועפ"י העצו שיתן בלב פרעה ויועילו רחמנות לשלחם
מארגו ורבים מהמחננים כתבו כי היו ענור ישראל שהיו משוקצים צרוענות מזרים
והיו ג"כ מחוסרי אמונה. ובאמרו חז"ל הללו עפ"י והללו עפ"י, ולא היו ראויים לקבלת
המירה, ולזה הרבה להם אומות ומופזים שע"י זה נתחוק האמונה בלצם והיו נכונים
וראויים לקבלת התורה, וי"ל זה צניחור הפסוק פ' שמות כי אחי' עמך וזה לך האות כי
אנכי שלחתיך בהולידך את העם ממזרים מצדדון אח האלקים על ההר הזה. ונחקצו
צוה היחבן לאמת הדבר צחות סיבה אח"כ, אבל לפי האמור י"ל דשליחות משה הוא
אות על קבלת התורה, דאם לא יהיה קבלת התורה לא הוליד ה' אותם ע"י משה
נכסים ונפלאות, רק עפ"י העצו שיתן בלב פרעה לשלחם, כיון דתכלית כל הנסיים לא
היו רק להביסם לקבלת התורה, וזה אמר הקב"ה למשה כי אחי' עמך ככל ע"י שידוד
העצו, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, כלומר מה דאנכי שלחתיך להוליד אותם ע"י
נסים ונפלאות זה הוא האות. כי בהולידך את העם ממזרים מצדדון אח האלקים על
ההר הזה, וי"ל עוד דנמה דאחי' עמך נשידוד העצו זה יהי' אות כי אנכי שלחתיך,

יע"י הנסים יחדע כי זאת בשליחותי, כי יתגלה לעין כל שהוא יד ה', וגם בהוליוך
 את העם וכו' זה יהיה אוח ג"כ על קבלת התורה. אמנם איכנו מספיק, כי אחרי כל
 המופתים שראו בעיניהם היה עוד לנס חזק מזיר, לתח שמון דופי במשה לאמור כי
 מלכו נדה את כל הנסים ע"י כשפים וכדומה, ועד מעמד הר סיני לא באו לידי
 אמונה שלימה, כמבואר ברמב"ם שניאור נזה הפסוק, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך
 בהוליוך את העם וכו', כי בכל המופתים לא יבואו לידי אמונה שלימה עד מהן חוריה,
 כי פה אל פה דבר בו, ולא באו לידי אמונה שנאו בשליחות ה', וא"כ הספק במ"ע
 למה הכנה ה' להפליא נסים ומופתים במלרים אחרי כי לא באו ע"י לאמונה שלימה,
 וקלמס כחבו דהסנות המופתים היו לאשר היה גלוי וידוע לפני המקום שמתידים נ"י
 לשעור בצגל וכדומה וראוי להתחייב כלי' ולא היה דבר ללכת מדה הדין שהי' מתוח
 עליהם נעת הזאת, רק משרע"ה העמויק הרחיב עינתו ושמעו מלרים אשר הולאת את
 עמוך נכחך הגדול מקרבו, ויתחלל שמך הגדול במלתי יכולת ה' וכו', ועצנה זו
 הימה מחמת שצעה ה' במלרים נסים ונפלאות גדולות, כתגלה לכל עמי הארץ כי שם
 ה' נקרא עליהם והוא הוליום משם ניד חוקה ושידוד העצב. ודבריו אלו היו דברים
 של טעם לשך מהם כעם וחמה שהיה עליהם לבלתי כלותם אוחס שמה, וזה היה
 ע"י נסים ונפלאות שניעשו במלרים ונמופתים על הים, אבל אם הוליוך אוחס ע"י
 העצב לא היה מקום למשרע"ה לעינו ענורם, כי לא היה חילול השם נדבר, והי' תו
 מתחייבים כלי' על גודל חטאים, ע"כ הקדים ה' רב ההסד לעשות עמהם מופתים
 וואותות גדולות, שהי' לכל מפורסם כי ה' הוליוך ולא ע"י מרכזי העצב נעשה זאת
 בהם, למען יהיה מקום למשרע"ה ללכת את מה"ה, ולהקדים רפואה למכה שלח ה'
 אוחות ומופתים ויהיו לתועלת ישראל כשיעזאו זה אללי ניאור המדרש ראה ראיתי,
 אל הקב"ה למשה רואה אתה רואה אתה, ואני רואה שמי ראיות, אתה רואה רואה
 אחת זה מתן תורה, ואני שמי ראיות מ"ת ומצעה עגל, והוא זמנה, וי"ל כמ"ש דמשה
 סינב בשליחתו לאמור שהש"ית לא יוליום ע"י נסים ונפלאות רק בדרך העצב שינן
 צלב פרעה לשלחם, ואי דלורך הנסים להביא אוחס לידי אמונה, ע"ז הראה לו הקב"ה
 מתן תורה שבלא הנסים יבואו ג"כ לידי אמונה אלל מתן תורה, וע"ז השיב לו הש"י
 אני רואה גם מצעה עגל ולזה לורך הנסים.

והנה

הר"ן נדרשומו המזיק הענין דכל הנסים הנעשים ציולאת מלרים לא היה
 לפעולה ויקנית כי הניסים שהיו אז כולם יהיו מסוגלים להנאולה העתידית,
 כי צמה שמתלבש הזמן בהצגה נסייות נשידוד העצב נלאחם ממלרים, עי"ז יהי' הזמן
 מוכן ומסוגל לקבל לורת הנסים והנפלאות ציזיד, ודמיון הענין למיס אשר נחממו
 פעם אחת מוכנים הנה לקבל לורת ההוס גב אחרי החקירו מחוס ראשון. כן נזה
 הזמן שמתלבש בהצגה נסיית נחודש ניסן נלאחם ממלרים, יהי' הזמן ההוא מוכן
 ומסוגל לקבל לורת נסים ונפלאות ליציד וניאור נזה מה דלחיינן צגמרא צייסן
 ננאלו וצייסן עיזדין לגאול, ונצל אפיקי ככז דזה היה חשונת הקב"ה למשה אהי'
 אשר אהי' ע"פ מ"ס, כי שאלת משרע"ה מה שמו מה אומר אלהם, הויל לאיזה חכלית
 יהי' הנסים, וע"ז השיב לו אהי' נשידוד העצב אשר אהי' ננאולה נלחית, וכדבריו הר"ן
 שכל הנסים יהיו מבינים לנאולה עמידות נאולה נלחית ופי' נזה ג"כ הפסוק מיכה ז'
 כימי לאחך מאן מכרים אראנו כפלאות, דהוא אוחן כפלאות שהי' נלאחם ממלרים,
 יראה אוחן כנאלה העתידית, דהם יהי' מסוגלי' גם לאותה הנאולה, וכן הפסוק
 ואשנחם מיס צעקן ממעיני הישועה, היינו הישיעה אשר כנר נעשה, וזה ניאור אללי
 צתפלינו לור ישראל קימה ציורת ישראל ולא קאשר לצור ישראל, כי היצור כנר נעשה,
 והי' מוכנת מני אז מצת נאולת מלרים,

יבואר פסוקי נלק, כי נלק שלח לבלעם לאמור לו אל תירא ואל תפחד
 מצוה לקבל את ישראל ואל תאמר יד ה' פעל כל זאת בהויאם ממלרים,
 ונגד דעת עליון הוא לקבל אותם. אמר נתלקקת לשוני, לאמור הנה עם ילא ממלרים
 ע"י עניו וכשפים ככה את עין הארץ והבצעים ניגם המה יאמינו כי יד ה' היתה
 עמם בכל זה, לא כן הוא רק בנהייהם העינו את יושבי מלרים, וכמו עיניהם
 צדק זה, ולא ידעו ולא יבינו בכל זאת כי היה ע"י כישוף לכסות עיניהם, ואך
 עפ"י טבע ענמו גברו חיל ללאח משם, והתעו את מלרים ואת העין הארץ לאמור כי
 מה' הוא, ככה שלח לבלעם לבל יפחד מצוה עשות רצונו, וע"ז השיב לו בלעם
 צדחתו כי אין רצון המקום לקבל את ישראל, אמר אל מוויאם ממלרים, לא כמו
 שאהיה חדמה כי מעמם ילאו ע"י כשפים, לא כן הוא, ה' מוויאם ממלרים כחושפת
 דאם לו, וכל האמות והמופמים היו יד ה', ולא ע"י כשפים ונחשים, כי לא נחש ציעקב
 ולא קסם בישראל, ואם יקצה לך אס עפ"י ה' היתה זאת להוויאם, מה לו להרבות
 נסים ונפלאות שמה. הלא ביכלתו להוויאם עפ"י טבע צלי הרבות מעשה נסים וכל
 הנסים היו לשוא, ע"ז אמר כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, דהיינו לעת כזאת
 בגאולה העמידה לבוא יחדע לורך כל הנסים שצננו, שהיו לגאולה נחמית ומה פעל אל
 בהם וכ"ל, דכל הנסים והמופמים אשר היו צליחת מלרים לא היו פעולה ריקנית, כי
 המה מצוה והכנה אשר יהי' נעשין לנו לגאולת עולם.

ועתה

בנוה לבאר ספק עולם, בהקדים דברי דוד הע"ה תהלים קי"א זכר עשה
 לנפלאותיו חנון ורחום ה', וביאור דבריו יראו לנו ליחן עינים על דבר שעתיד
 צוה רבים, על אשר לווה ה' לעשות זכר לכל הכיסים ולשמות צננים עת כי יגיע זמן
 יליחת מלרים, שהיה היה מהראוי צנח שהיו ישראל שרוים על אדמתם אדמת קודש
 איש תחת גפנו ותחתנו, אז היה לנו לשמות על גאולת מלרים שהוויאנו מעבדות להירות,
 אמנם צנח שאנחנו מאוקצים שנית בגולה שמתה זו מה עושה, שאין מהדרך אדם
 לשמות על העבר שילא פנים אחת מצוה אסורים כשהוא שנית צנית הכלא, ונישוב
 דבר זה כ"ל כפ"י דברי מדרש ילקוט פ' וישלח קטונתי מכל החסדים, ראנ"כ אמר איני
 כדאי קטונתי מכל החסדים, (והוא כפ"י רש"י שצ"י החסדים כחזעטו זכיותי,)
 ר' לוי אמר כדאי אני קטונתי מכל החסדים והוא תמוה, ובזכותו יל עפ"י מה
 שכתב הר"ן כפ"י תפלת מרע"ה אתה החילות להראות את ענדך וכו', שמתק השלם אשר
 היה רגיל לעשות חסד עם אחד מעבדיו, שיתמיד להטיב עמו תמיד, ולזה מרע"ה מלך
 ענותנותו לא היה רואה ענמו כדאי לחסדי ה' להראותו את הארץ, ולזה פתח
 ואמר אתה החילות להראות לענדך, כלומר הלא גם מחיליה לא הייתי כדאי לכל
 החסדים, רק אתה החילות להראות את חסדך, ומהראוי שמתחבר עמי גם היום.
 והרמב"ן פ"י כזה דברי יעקב אינו, קטונתי מכל החסדים ומכל האמת, כלומר קטן הייתי
 מהו לכל החסדים שנמלתי עמי מאז, רק הכל היה ע"י חסדך המרונים, ולזה מהראוי
 שלא תכר חסדך מעמי גם היום והליני נא וכו', וזה כוונת ר' לוי צמדרש כדאי אני
 קטונתי מכל החסדים כפ"י הרמב"ן, דגם מאז קטונתי מכל החסדים אשר עשית עמי, וכיון
 שאהיה החילות להתחסד עמי מהראוי שתמיד ליצור אחי חסד חכם תמיד ולזה הליני
 נא וכו'. וע"ז אנו שמחים בגאולת מלרים צוברנו כי גם אניתנו נמלרים לא היו ראויים
 לגאולה בשכר כשרון מעשיהם, כאשר מנאחי מעל לבנו לשטן הללו עי"ז והללו עי"ז, גם
 תשובתם לא היתה תשובה שלימה כלאשר ויחננו בני ישראל מן העבודה, ולא על הסנה
 והוא החטאים אשר הביטו להעבודה ולא הי' עזיבת החטא, רק הש"י נחמנו ונחסדנו
 המרונים גאל אותם מעבדות לחירות, זכירה זו תפיל אללינו לכל כאמר טאש על
 הגאולה העמידה, וכמאמר המקין זאת השיב אל לני ע"כ אחיל, חסדי ה' כי לא תמנו,
 ובאשר התחסד עם אנותיט חסד חכם יגדל חסדו אתנו ג"כ לגאול אותנו, ולזה את
 שמחים

שמחים בהחגים עת כי ילאו אבותינו עמלרים: אמנם אם גאולת מצרים הי' צדקה
 צדיקה העושים ולא היה על כל חסד ותמיכה, לא היה דבר לשמוח אוחנו בגאולת
 מצרים בעת הזאת אשר אהנו בגולה. כי אם נוחיל על הגאולה צדקה מעשינו הטובים
 היינו אומרים כואב על הגאולה העתידה לחילה, אשר מעשינו כולם מקולקלים ואין לצפות
 כי יוכשרו מעשינו, כי בכל יום הולכים עניים ודלים צמורה וצמטת, ועל זה אמר
 דהע"ה זכר עשה לפלאותיו. להזכיר תמיד ולשמוח בחגים, זה הי' כי חנון ורחום
 ה', וכל הפלאות לא הי' צדקה כשרון מעשינו, ולזה נשמח בהם כי ייחל על העתיד מלד
 התחד ותמיכה עשה עמנו אז, כן יוסף לעשות עמנו גם היום הזה.

וזה חללי טעם לשבח לסמיכות גאולה לתפילה יומי חול ולא בשבת וי"ט, ד"ל בטעם
 שאנו סומכים גאולה לתפלה, מלד ידיעתינו שאין צנו מעשים עבים אשר בהם נוהיל
 כי ישנ ה' להיעז עמנו וליתן את לרכינו, וכל התפלה שאינו מתפללים אליו יחזק, הוא
 רק מעיזם לאשר כבר היעז עמנו מלד חסדו המרוצים, ומדחו להוסיף לנו בשאלת לרכינו
 ממנו מלד החסד, וזה סמיכת גאולה העברה לתפלת שאלת לרכינו. כוונתנו, כאשר עשה
 חסד חכם עם אבותינו צמלרים כן יעשה לנו חסד חכם בשאלת לרכינו. וזה נימות החול
 אשר אהנו מפילים חטוננו לפני כמא כבודו בשאלת לרכינו, אבל בשבת וי"ט, אשר חסור
 לשאל לרכינו, אין מהצורך לסמך גאולה לתפלה. ועתה כיון דגאולת אבותינו צמלרים הי'
 עפ"י החסד והתמיכה, יקשה למה כפלינו אהנו מאבותינו שהי' צמלרים אשר חשז להם הקץ
 גאל אותם בחסד חכם מעבודת לחירות, ואהנו משוקעים בגלות זה זמן רב עד כמעט
 נואשה נפשינו להפדות, ואף כי עונותינו מצדילים ציננו. הלא גם צמלרנו צמלרים לא היו
 מעבארים לגאולה, והיו גם מבישים מקולקלים וצמרה נגרע אהנו מאבותינו, ויותר לפי
 האמור הי' כבר מנא והתחלה לגאולתינו מגאולת מצרים והזמן מסוגל משידוד העני הצעיר
 מאז, וצקל להביא גאולתינו מגאולת נולרים ולמה כפלינו אהנו מאבותינו, אשר גאל אותם
 ברוב רחמי וחסדיו בחסד חכם, ואהנו עתה מלפים לגאולה ואיכה.

ולעתיד הספק הזה, י"ל עפ"י הפסוק הושע י"ד שונה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת
 ציוניך וכו', בהקדם פסוקי שם ז' כרפאי לישראל וגלה עון אפרים ורעות
 אומרון כי פעלו שקר וגבגב יבוא פשט גידוד בחון, ולא יאמרו בלבבם כל רעתם זכרתי עתה
 סננים מבישים נגד פני ה', צרעתם ישמחו מלך ונכחשיהם שרים, כולם מכאפים וכו',
 והא כי על העליון צוץ הגלות יש לנו להתחלל מחמת עול הגלות ושיעבוד מלכות, כמבואר
 צמדד ונצמח עניות מעביר ע"ד קונו, וכן הוא צמ' דציונין דף ס"ה, אמר ר"ש משום
 ראצ"ע יכול אני לפטור את כל היגולם כולו מן הדין מיום שחרצ ציהמ"ק עד עכשיו.
 ופי' רא"י לעיון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדינא לעמיד לבוא.
 למר שהן שצרים ואין כחלפין על עונם, אמנם אין התחללות צה כי השלינו ומרינו הוא
 סבת הגלות ואין הכנה עינה על המסובב, ע"ד דמיון לאיש עביר אירד מנכסים ויצי' לער
 ועוטי ומחסור שהי' לו ירד מטה מטה עשר מעלות, עד כי יעז מדותיו היצרים אשר היה לו
 צערו והרגיל את עלמו צמידות מנוגות, לזה האיש כל כוכל לחשוב לו עין כ"כ לאשר פשט
 מעליו צגדי. תמדחו וישר לבנו כי מרוב לער וחיבה אשר הדניקהו יום יום, והמה
 העבירו אותו ע"ד קונו, ונפל צרעת התעשים האלה להשתית גם את נפשו העובה, לא כן
 הוא צליש עשיר אשר ירד מנכסיו מחמת רב פורונו צדריים שאינם לרכיים צרנו אכילה
 וסחי' ותאות אונים, ואח"כ שנה גם יושר לבנו צמדות ירות שהי' עמדו, לזה אין
 להתחלל, כי מרוב לער ועוטי ומחסור אשר לו שנה את שינו צמדותיו לצחור מדות מנוגות,
 כי מי הכריח אותו צדבר זה שצינו ממונו ועשרו ירד כי ירד פלאים, ואיך ככלל אותו צמבת
 הצונו, ה"ה סבב את עלמו העונו, כן הדבר הזה, כי צרעתינו המרוצים בעת הייע על
 אדמתנו סננו הגלות, והמה הי' צעכרם לבוא לידי הגלות, והאיך יורף הגלות
 להתחלל

לו
 ע
 ר
 עו
 ב
 צ
 ע
 כו
 לו
 ה
 לל
 הי
 אן
 הב
 חט
 וה
 ים
 כל
 דר
 וה
 שח
 צה
 וו

להתחלל בזה על הפזינו, אשר הגלות הוא מסכת חטאינו. (והדבר מדובבא בספרו ק"י על שיר השירים ח' ב"א בזה את אשר אהבנו מפילים חתוכיכו לאמר, אל תזכור לנו עונות ראשונים מחר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאוד, כלומר אם לא תזכור לנו עונות אשר סבבו עלינו העונות והגלות, מחר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאוד, ויש לנו התחללות על החטאים, כי הגלות והעניות הוא סבת החטאים.)

בשנית כי נמצא בכו חטאים אשר אין להתחלל מחמת עול הגלות ובהפוך הוא כי לעומת עול הגדול יגדל החטא, כמו הבזה והבזיה או להיות פרוץ בתלות הזנות כי דברים מכושרים כאלה יבואו מסכת היצור והגלות, לא מחמת עוני ומחסור, וא"כ כאלה אין להגלות התחללות עליהם, כי אין הגלות הבזה לחטאים כאלה, כי מצינו הגלות הי' להם לחדול מעשות דברים כאלה, וזה אשר הנביא כרפאי לישראל - רטנו ביום בחדת רחמיכות רולה חכי לרפאת את ישראל להלדיק אותם מחמת כיבוד השיעבוד, ונגלה עון אפרים ורעות שומרון אשר הסנו עליהם עול השיעבוד. וכל יאמרו לנצנס כל רעתם זרמתי, מקדם קדמתה. כי גם עמה סבבו מעלליהם כד פני הי', (ע"ד וכתתי פני ב"איש ההוא, והיא החרון אף מהקב"ה.) כלומר כי החרון אף מהקב"ה והוא עול השיעבוד כל גורם לחטאים כאלה, ואדרבה שהוא התנגדות לעול הגלות רק רבוי גלוה והאקט גורם לחטאים כאלה, אבל העונש והיסורים מוכשים לחטוא חטאים כאלה, אשר ברעתם ישמח מלך לאומי, איך אכזים כאלה אשר כיבוד השיעבוד והעוני מוטל עליהם נפלו בחטאים אלה כל יפקד רעה כזאת מעני, אשר עושר וטיב יסובבו חמיד וקבל לבוא לידי חטאים כאלה חלדק את נפשו באשמות, וחוליד אמתה בלבו, וכמו כן ישאחו בכחזיהם ארים, וי"כ דהוא מין כחז אשר אין להלדיק אותם דהוא מחמת עניות, כי אין מיעולת להם בזה רק מרוע לבם עושים מעשים כאלה. והואסיף עוד כולם מחזפים דזה אינו מסכת הגלות רק מרוע לבנס, (ובעת שהי' שררים בעונה פעלו שקר ונגנו כלאמר ורעות שומרון כי פעלו שקר ונגנו יצוא פצע גדוד נחף אשר לא הי' להם התחללות היעושר, כי לעומת העושר יגדל הבזיה מאד, וחטאים כאלה עם רעת אפרים ושומרון אשר הכניד עליכם עול הגלות אין להגדק אותם מעוני הגלות.

ומה כמלנו בזה דברי הנביא המבשר על הבזיה ישיעי' כ"ד, אל תראי כי לא תנוצו וכי' כי בושח עלומיך תשכחי וחרפת אלמנומיך לא תזכרי עוד וכו', כי כאשה עזובה ועלובה רוח קראך ה' ואשת נעורים כי תמאס אמר אלהיך וכו', כי מי נח זאת לי אשר כשעתי וכו', רלונו כמו אשה אשר עזבה בצלה בראש נפש עלי עול נכפה והרחיק כדוד ימים רבים והיא כשארפת ענויה ונלמורה. וכחך הימים האלה מנדל מירח רוחה קלקלה מעצי' לשום נכים עניה ולאנד הן הכאשר לה עוד ממנו, וכדומה דברים אשר לא כדת, לזאת יש התחללות לאמר כי רוחה מרה מריו הלוות אשר עברו עליה מצת בעלה הסזיר פניו ממנה, ומרוב יענה חלגת לבנה אשר הסיו לה בצלה עשתה זאת, לא כן באשה אשר עזבה בעלה מחמת רוע מעלליה, ודרכיה המקולקלים, גרמו לה כי הרחיק כדוד ממנה, ומחמת לצרה תפול עוד יותר בחטאים חדשות, לזאת האשה אין שום התחללות לאזר כי בצלה גרם לה כל זאת בראש הלק מענה כי היא בעלמה היסיה את כל זאת בריו מעלליה ונדרכיה המקולקלים, כי לו הלכה כדוך הישר לא עזב בעלה אותה, וכן הדבר הזה עוותיני נרמו הגלות ומכתד הגלות יוסיפו לחטא, ולזה אשמים אמתנו, כי אף שהגלות סבת החטא, הלא חטאים הראשונים המה סבת הגלות, לכן הנביא המבשר עוב לישראל יאמר, כי ביוצת מלומיך בהיותך נצית בעליך תשכחי, וחרפת אלמנומיך תמילא כל תזכרו עוד. כי הגלות סבת החטאים האלה אשר עשתה. כי כאשר תשכחי בושח עלומיך לא יהי' החטאים סבת הגלות, והואסיף עוד כי כאשה עזובה ועלובה רוח אשר מאס בה בצלה נחנס ועיגן אותה בלי שום

ויל נכפה, וכאשת נעורים אשר מאחס מניולה יחשב אוהב ה', וכי העון מידו לה היה
 יש לה התכללות לאחר מסכת הגלות עשה אלה, והביא דמיון לזה כי מי נח זאת לי אשר
 שבעתי מעבוד עוד מי המבול, אשר כאשר גם לא אוסיף עוד לקבל את האדמה בעבור
 האדם כי ילך לב האדם רע מעורו, וזה הוא התכללות לאדם על חטאיו כי אין נכחו לכבוש
 את היצר הרע, אשר הוא עמון בחיבו מעניונו. והרגל עשה אחרו לנעט, וזה הוא התכללות
 בימי חלדו כי יחשב לאשר אין נכחו לשנות עני ההרגל. אולם יצג גם על אשר הרגיל אחרו
 בימי נעוריו, ואז לא יהי לו התכללות על החטא שאחרי כן מחמת ההרגל, כי הוא המסונב
 להרגל, אכן זה היה חסדי ה' לבלתי זכור חטאת נעוריו וממילא יולמחו מזה התכללות על
 החטאים שאחר כן בימי חלדו, כן כל יזכור לנו נישת ועומיק וממילא יהי התכללות על חרפת
 אלמוותיה, כי בצלה הסיב עליך את כל אלה מעווי השיעבוד.

ועפ"ז י"ל כי הגלות במלרים לפמ"ש גדולי המחקרים שלא היה מסינת החטא ועון, רק
 הי' לזכך נפש וחומרם ולהכשיר אותם למען יהיו מוכשרים לקבלת התורה, וזה
 יראה ממדרש הניחו הפ"ד שכתב מ"מ לא היו שבע לוי בשיעבוד פרעה לפי שהיו עתידים
 ליעבודת ה', ונבואר בדבריהם גלות מלרים לא הי' רק להכניס לקבל התורה ולזה חף
 שנמלרים העלו לזה הי' להם התכללות מחמת גלותם בין ערלי לב ובאר, והיו מכנידים
 עליהם עבודה הן המה בזכרם, כי שכחו את ד' ונפלו ברשת החטאים, והשי' לדקם צוה
 ונחלתו גאלם ויטלם ויכאסם, אבל אכתבו בגלות הזה אשר גלינו מהרליטו צנסות החטאים
 אשר עשינו שמה בשאטי נפש, ולא מלאה מקום הקדוש א"י להבטיל את כל רעיוניו וקאה
 אחרנו משם ועמה אכתבו מוסיפים לחטאי. אין לחטאים האלה שום התכללות מסכת הגלות
 כאחר, כי מי גרם להם הגלות הלא המה אשר עזבו את ה' והגלות כנות החטא הוא,
 ע"כ אין לנו פחית פה ואום התכללות, ונמה נלעדק על החטאים אשר כננו הגלות ונחטאים
 אשר הגלות סנסם כי הכל מידונו הוא, וע"ז אמר הכניא שונה ישראל עד ה' כי כאלת בעיניך,
 כי כל חוכל לחשוב גלות זה לגלות מלרים אשר לא הי' חשונה שלימה, ואפ"ה עלתה חשונתם
 לפני המקום נ"ה, כי שם בגלות מלרים לא הייתה ידם ראשונה נעטל. כי מה' היחה להם,
 לזאת חטאם שמה הי' סנת הגלות, אבל ענה בגלות הזה חשמים אכתבו כי הכננו הגלות
 וזה כי כאלת בעיניך, ולכן החשונה לריכה להיות שלימה ביותר שמה' מניעת עד ה' אלקיך,
 ובל"ז אין לדמות הגלות הזה לגלות מלרים אשר היו מעבידין בהם עבדת פוך, אבל אכתבו
 ח"ל יושבים הבקט ונשח וענין שיעבוד מלכות הי' גאולה שלימה ולזה אין לנו צוה התכללות,
 אך עם כל זאת כל נחישת חלילה מגאולה. כי נשח לבנו צה' ונחסדיו הגדולים כי ישיב לקבן
 נדחיו למען שמו הגדול, וכאשר החל להראות חסדו עמנו בגאולת מלרים כה יוסיף להגדיל
 חסדו אחרו, וזה הוא אם נאמין על הגאולה נחיות כדברי העקידה דמפועל שלם כל תלא
 פעולה ריקנית וכיין בגאולת מלרים לא היחה גאולה שלימה ע"כ כח"ש העקידה, דהגאולה
 העמידה יהי' נלמח מגאולת מלרים. וצוה י"ל בניאור הנביא צאוכה זאת אשיב אל בני ע"כ
 אחיל חסדי ה' כי לא חמנו, דהסד האל הוא חסד עולם לא יכרת ולעד יכון חסדו, כי מפועל
 שלם כל תלא פעולה בלתי שלם והיא ארת ומופת על גאולה עמידית, וע"ז אבו שמחים בחגים
 בניחת מלרים דהיא ארת ומופת על הגאולה עמידה, דאל"כ מהי' פעולה ריקנית ח"ו וחסדי ה'
 לא חמנו, ע"כ נוחיל לגאולה הנחה ושהי' נלמח מגאולת מלרים.

ונבוא גם לנאר אשר בארתי דעפ"י הסכמה דמפועל שלם כל תלא פעולה בלתי שלימה
 נמשך מזה האמונה להשארת הנפש אחרי מות האדם, כי לולי זאת היחה נריחת
 אדם לאין חליתו, כי מה נצט לאדם ננריאחו בעוה"ז אשר ימי חייו מוהו ויומם ולילה בלחות
 יסובבוהו לאין מספר ומה כוחו לאלקים, אם לא אחר שנות מספר ימיו מונו יבוא לרחת
 באור פני ה' חיים וישן שמה עד עולם, וצפ"ז יונן הגמרא ננרות ד' אם רואה אדם שילוו
 מתגבר עליו יעבוד נחורה לא נלחו יקרא ק"ש ל"ג יזכור יום המיתה, וקס' אחי לא קאמר
 מיד.

מיד יזכור יום המיתה כיון דהוא רפואה הנדוקה ביותר מהא דיעסקי בחורה ויקרא ק"ט.
 ותחילה חינו לבאר הפסיקים בלוחות אכילת עין הדעת, כאשר מנין הדינה טוב ורע לא חסבל
 כי ניום אכלך ממנו מות תמות, והנחש אמר לא מות תמותן כי יודע אלקים כי ניום אכלכם
 ממנו והייתם כאלקים יודעי טוב ורע, והפסוקים מחסרי הכנה כי ה' אמר כי ניום אכלך
 ממנו מות תמות, והנחש אמרה להיפך לא תמותין, וגם באמת לא היה מיתחן ניום אכילתו,
 ונראה עפ"י מה שכתבו צ"י דברי המדרש צ"י ראה לא לרצונכם בתי לכם נדבה וקלה
 אלא לטובתכם, והוא כי מחמת יראת הקלות האלה חטינו את דרכיכם ורצונו אל הנרכות,
 והקלות לא נחו רק ליתן יראת עונש. ובה י"ל פסוקי שמות, ויאמר אהי' אשר אהי',
 ויאמר בה תאמר לבית ישראל אהי' שלחני אליכם, שיכה ה' לאמור לישראל רק אהי' שלחני,
 כי על פי האמור שהסינות כל הנסים והנפלאות שהיו במצרים לא רצו רק לביעול
 ישראל למען יהי' מקום ללכת מדת הדין כשיחשאו בעגל, מחמת חילל שמו הגדול כן
 העמים. ועפ"י י"ל פי' באהי' אשר אהי' כמו שכתב בעל אפיקי, דאהי' מורה על שידוד
 מערכת שמים שיוליא אותם ע"י נסים ונפלאות למען אהי' עמך כשיחשאו בעגל וכדומה.
 וע"י זה ינזח מה"ד, ולזה לוי לו כי לישראל כל אשר אהי' כי ע"י הידיעה זאת
 להם כי יז מקום ללכת מה"ד כשיחשאו יפול מהם יראת עונש החטא, וזה ג"כ פי'
 במדרש וירא ה' כי טוב זה יום המיתה, דהוא חועלתו הגדול ללכת בו תאות היצר מיראת
 עונש המיתה, וינזח לידי טוב ע"י הזכרת המות, והנה זה יודע כי טרם אכילתו
 מפרי עין הדעת לא הי' להם שום תאוה לרעה, ולא היה עלולים לחטוא כלל ורק מהתת
 אכילת ומרות פי ה' נכנס בלשם התאוה והיו עלולים לחטוא. וא"כ י"ל כי הלוי ניום
 אכלכם ממנו מות תמותין, זה לא הי' עונש כלל. רק לומר כי ע"י אכילה יכנס בלבנם
 התאוה, ומזה לא תללו רק בזכירת יום המיתה להחיש כח התאוה, וא"כ ע"כ יהיו
 צמיחת יום המיתה, למען הזכרו בו ולצמוד נגד התאוה ויהי', הולך אס לא תאכלו
 לא יכנס בכם שום תאוה ונל תלעטו להזכרת יום המיתה, ואין מהטורך מניחת יום
 מיתה כלל וכלל, וזה הוא טענת הנחש לחיה לא מות תמותין, כי אין כוונת ה' הי' כי
 ימות אדם, רק יודע ה' כי ניום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי
 טוב ורע כמ"ש כי קודם החטא היו כולו טוב ולא הי' להם תאוה לרע, רק דע"י האכילה
 בתאוה התאוה לרע, ולזה ההכרח יום המיתה לכניס היצר הרע מלבוז לידי חטא,
 אבל זולת החטא כל יהי' לכם אמתה לנזח לידי מיתה ע"י אכילה מעין הזה, כי גם
 לאחר האכילה עפ"י לא יהי' מיתה בלא חטא.

והנה הא להזכרת יום המיתה הוא תועלת ללכת בו תאות היצר ע"י יראת עונש
 מיתה, הוא רק למחמינים בשכר ועונש עו"ה. כי למי שאין מאמין בשכר ועונש
 והשארית הנפש אין ההזכרה מועיל לו לכולם, כי ע"י המיתה צולמוהו בלא יראת העונש
 עו"כ" לא יפול עליו יראה באשר המות הוא דבר הכרחי. ולזה לא קאמר הנמרה מיד
 יזכור יום המיתה. כיון דזה אינו לתועלת רק להמחמין בהשארית הנפש ובשכר עולם הבא,
 ולזה הקדים הנמרה יעסקי דברי חרה עי"ז יניח לאמונה שלימה, וכמו כן יקרא ק"ט
 דגם עי"ז יניח לידי אמונת השארית הנפש, כיון דבו כאמר אחדות הנורה יחב"ש לאין ספק
 ותכלית, וממילא כמך מזה ראוי על השארית הנפש אחר המות כאמור, כיון דמזעזל שלם
 כל תלף פיצולה בלתי שלימה, והעוה"ז הוא בלתי שלם דהיא עולם עובר ומיטו כלל
 על הארץ, וע"כ דעוה"ז הוא רק מבוא לחיי נלחיות חיי עולם הבא. ואחר שינזח לידי
 האמונה בשכר ועונש עולם הבא יועילו הזכרת יום המיתה להחיש בו כח התאוה
 ולהפך ענת היצר הרע.

ועתה דבר מעט ממעלת ענין הלקה. אשר אמרו חז"ל במס' צ"ב ד' י' ע"א כל
 המעלים עין מן הלקה כאילו עיני, וזה יפלא דמאסו ציטל מנות עצה
 דלקה

לדקה יהי' כעבוד ע"ז, ונבחר העמין לאמר כי עפ"י הכלל המומח אללינו כי מחירו
 יחנ"ט כל תלמי פעולה נלתי נלחיות, מה נענה על קנין העושר, אשר זה הוא מיוחד
 האמונה להאמין גם על קנין העושר שהוא מחירו יחנ"ט עפ"י השגחתו, ואם גם זאת
 כל קנין העושר הוא נלתי שלם, וכוונתו רק קנין לעושר, כי מה יהי' חלקו בזה נעם
 עזבו לאחרים חילו וערום ישוב, ולא ירד אחריו כבודו, ולא יהי' לו מכל עושרו ועמלו
 כי אם ראות עיניו נעוה"ז שהוא עולם עובר, וא"כ כל קנין העושר הוא נלתי שלם,
 אולם גם קנין העושר הוא פעולה שלימה. כמו שכתבו על דברי דהמע"ה חתלים ק"ט,
 ע"ז לי חורף פיך מאלפי זהב וכסף, דמזה מוכח דקנין העושר הוא קנין כפלא ונחילה
 מאד, עפ"י דברי חז"ל נפ"ק דנרכות, א"ל דנא לרפרס ד"פ לימא לן מר מהני מילי
 מעליותא דני כנישחא, א"ל מ"ד אוהב ה' שערי ליון מכל משכנות יעקב, אוהב ה'
 שערים המלוויים בהלכה מכל נתי כנסיית, ולכאורה יפלא הוא בני מיני' מחשיבתא
 דנב"כ והוא השיב לו ההיפך, ופירש הרי"ף ע"י, כי באם נראה לתח בין שני ענינים
 לאחד חשיבות יותר מהשני, עכ"פ לייך להיות השמות בנייהם, ולזה השיב לו שפיר
 ממעלות נב"כ, דהרי התורה הוא למעלה מכל הרוחני כמו שאמר ואהי' אללו עשועים
 יום יום, וכיון דני כנישחא הוא נעוך השמות עם התורה, מזה מוכח דמעלת נב"כ
 גדולה מאד, שאל"כ מה מעלה הוא להיות השערים המלוויים בהלכה גדולים מדבר
 שאינו גדול הערך, ומעתה גם ממאמר דהמע"ה טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף,
 מוכח דקנין העושר הוא ענין כפלא מאד כיון דיש השמות לקנין העושר עם התורה,
 ומע"ס זה יש להם השמות, כי קנין העושר הוא סנה לבא ע"י למי' נלחיות חיי'
 עוה"כ. וזה אללי בניחור כוונת שהמע"ה משלי נ' יקרה היא מפנינים וכל חפליך לא
 ישו נה, לפי מה שכתבו דחפן נקרא על שם חכלית הדבר, וזה אללי כוונת דברי חז"ל
 כמה שדרשו על דברי דהמע"ה אשרי איש וכו' במלותיו חפן מאד, ולא נשכר מלותיו,
 שהוא כי בניחור ה' על מנת לקבל פרס, בזה המורה נעלמותו אינו אללו התכלית, כי אם
 השכר המורה הוא התכלית, והמורה הוא הכנה המניח אותו לידי התכלית, אולם אם
 עובד ה' שלא ע"מ לקבל פרס, בזה המלה גופה הוא התכלית, ולזה דרש נגמר' על
 מאמר במלותיו חפן מאד, שהוא שהמורה היא אללו התכלית המכוון, והוא רק באינו
 חפן נשכר המלות, וכוונתו לאמר ג"כ בקנין העושר, אם הוא אללו לע"ז לפני ה' לעשות
 בהם ג"ח ולחוק דלים ולהרבות נדקה, בזה קנין העושר אינו נקרא חפלי, כי התכלית
 הנרצה לו נעשו הוא רק להטיב ולהעניק לאחרים מעשרו ומטובו, ולא לעינה עלמו
 חפן בקנין העושר, לא כן מי שעושה נעושר שלא נמשע, רק יחזק נעשו למלאות
 מאות לבו ולהתענג בתענוגים ולהנות מכבוד עשרו ואין לזרים אחר, בזה הוא נקרא
 חפנו על שם התכלית המגיע לו נעשו להשניע את נפשו בקנין העושר, וזה שאמר
 שהמע"ה יקרה היא מפנינים שהמורה יש לה יתר שאת מפנינים שהוא קנין עושר,
 אל מ"מ יש לקנין עושר השמות עם התורה, כי ע"י קנין עושר יכול לבוא ג"כ לחיי'
 נלחיות, אולם וכל חפליך דהוא אם העיקר התכלית נענין העושר הוא רק לעונת עלמו
 להתענג בתענוגי עולם הזה, לא ישו נה, לקנין עושר בזה אין לו שום השמות
 עם התורה.

ומעתה

גם קנין העושר הוא פעולה שלימה ונלחיות בהשתמשו בו לדקה ולג"ח
 ולהחזיק התורה והאמונה, ואז גם קנין העושר מחנת חלקים, כי הוא
 קנין שלימה שצ"ז יביא לקנין עולם נלתי סוף ותכלית לחיי' נלחיות, לא כן באם מחזיק
 נעשו רק להרבות בתענוגים ולדשן את נפשו בתענוגי והאחר העולם הזה, בזה לא יכול
 לכנות את קנין עושר למחנת חלקים, יען כי בזה הוא קנין העושר נלתי שלימה, כי כל
 העולם הזה הוא עולם עובר ולא לעד יהי' זכרונו, ומחנת חלקים, הוא מחן עולם
 נלתי סוף ותכלית, וע"ז אמר קהלה ה', גם כל האדם אשר יבין לו חלקים עושר ונכסים
 והשלישו לאכול ממנו ולאשת את חלקו ולשמותו נעמלו זה מהנת חלקים, כי לא הדנה
 יזכר ימי חייו כי חלקים מענה נשמתו לבו, באורו מי אללו הוא קנין העושר לעצ"ה

ע תפן ה' ולשאת את חלקי עמו בעוה"ב, זה הוא מחמת חלקים, כי זה תפן עולם
 ופעולה שלימה להניח אותו לידי חיים נלחיות, כי יזכור כי לא הדלה יהי' ימי תפן
 כי חלקים מענה בשמחה לנו, אשר חלקים ירבה ויענה בשמחה לנו, כי זה הוא חלל
 האימת"ג פעולה ריקנית.

וימתקו

לפי זה דרש דברי חז"ל ע"פ צ"פ ראה נחן נחן לו ואל ירע לנבך בחיך לו
 כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' חלקיך, ודרשו בגמרא על חציבת בגלל בגלל
 חזור בעולם, ולכאורה אין זה מפורש נקרא, וכאמר כי גם בשכר מלוא היולא מאתו
 יתב"ט הוא לאין סוף ומכלית, ולזה אמרין שכר מלוא נהאי עלמא ליכא, והוא כיון
 דעוה"ז הוא עולם עובר, ושכר מלוא היולא מאתו ית"ט הוא לאין סוף ומכלית, ולזה
 שכר מלוא נהאי עלמא ליכא ומעתה גם בשכר מלוא הדקה הנאמר כי בגלל הדבר
 הזה יצרכך ה' חלקיך בקנין העושר, הוא רק להניח אותו ע"י קנין העושר לחייו
 נלחיות חייו עוה"ב, כי קנין העושר בעלמותו אין זה שכר לפני המקום צ"ה אשר הוא
 לאין סוף ומכלית, איהו שכרו היולא מאתו בלתי שלם, ש"כ לשכר מלוא הדקה בקנין
 העושר הוא רק להמניח לו מקום ע"י קנין העושר, למען יטול לחייו נלחיות ע"י קיום
 המלוא אשר יעשה בעשרו וחי' בהם לעוה"ב, וזה אללי הפי' בגמרא חטנית ד' ט' על
 פסוק עשר מעשר עשר בשביל שחשש, דהוא איעשר למען יתן לו ה' קנין עושר שיוכל
 חמיד ליתן מעשר ויקנה בזה חייו נלחיות, אולם אם יעשר למען יצרכיהו ה' בקנין
 עושר לחטטני העוה"ז, זה הוא לשוא כי בעבור הדבר הזה לא יצרכיהו ה' כי שכר זה
 יהי' בלתי שלם, ומאחר ית"ט כל חלא שכר מלוא כזה שהוא בלתי שלם, וזה הפי'
 הפסוק נחן נחן לו ואל ירע לנבך בחיך לו כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' חלקיך,
 דאל ירע לנבו בחמו לעני ולאציון, כי נרכת ה' בעושר ונזכות מלוא הדקה, הוא רק
 למען ירבה בעשרו במלוא הדקה וכדומה להניחו לחייו נלחיות חייו עוה"ב, אולם אם
 ירע לנבו בחמו לעני ולאציון, והוא חפץ בעושר בשכר מלוא הדקה למלאות בעושרו
 חטטני העוה"ז, לזה לא יצרכיהו ה' שהוא פעולה ריקנית ומאחר לא חלא פעולה הנלתי
 שלם. ועפ"ז יובן הדרש דגמרא בגלל חזור בעולם כי אם לא היה בגלל חזור בעולם,
 והעשירות הי' בירושה לבניו ולבני בניו ע"ע, היה מקום לומר כי אף שהעולם יאה
 הוא עולם עובר. מ"מ קנין העושר אף לחטטני עוה"ז הוא פעולה שלימה בלתי סוף
 ורבית, ואף כי נמותו לא יקח אחריו מאומה, מ"מ אשרי בניו אחריו והרכוש לבניו
 המה כמורה, ומזה יבית לבניו דור אחר דור עד דור אחרון, כנאמר ואל יאמר הסריס
 כי אני עין יבש, כי למי שמנית בניו אחריו זכרו לעולם לא יאכח, כמו כן בקנין
 העושר כיון דנמותו יבית עשרו לבניו והמה כמותו הוא פעולה שלימה ולזה אמר בגלל
 חזר בעולם העשירות איננו לעולם כי החטיף עיניך זו ואינינו. והוא רק על זמן קצר
 וא"כ ע"כ קנין העושר הוא לעשות גמ"ח ולדקה נאמן שעי' זה יטול לחייו נלחיות.

ומעתה

יבואר היעני דברי הנמר' כל המעלים עין מן הדקה, והוא מי שחק ה'
 אותו בעושר, ומעלים עין מן הדקה ולדעתו העושר-רק לו לבדו כמותה
 להרע חטטני וחפני העוה"ז. וזה הוא פעולה ריקנית כי לא לעולם חסון. ובענין
 הרע יבנה בהם ימיו, ואחר מורה אין זו חפן כלל והוא פעולה בלתי שלימה, וע"כ
 דגם הפיוול הוא בלתי שלם, כי מפיוול שלם כל חלא פעולה בלתי שלם, או כי כפר
 בהשגחת הנורא יתב"ט כי לא מאחר הוא קנין העושר, וצוה הוא כופר בחלקים ובהשגחתו
 והוא כעפ"ז, וזה הוא ג"כ פי' הפסוק לועג לרש הרק עושהו, כי כאשר ילעג לרש אין
 כל ולויעג עליו לבלתי חת לו מיושרו, ויאמין כי רק לו לבדו נמוכה העושר להרעות
 משעשעים ולא לקנין פעולה שלימה, וצוה הרק עושהו כי חלא מאחר פעולה ריקנית,
 וע"כ דגם הפועל הוא בלתי שלם.

ונבין

נזה גם דברי הנמר' שטיה י"ב ע"פ חב"ט לב יקח ממות זה משה, שכל ישראל
 היו עסוקים בצות מצרים והוא לקח עלמות יוסף, והדבר חמוה דזה הי'
 77

במצוה זו לגמול חסד עם שאר מחים, ולא יהי' להם זאת לבזיון בראותן אשר יוסף
 מלך מצרים התעסק ג"כ בכבודו ותעלמו בקצורת חזיון, ולפ"ז י"ל כל כוחו יעקב הי'
 להלמית הנהגה הטובה ופועלת לשאר מחים, וזה הוא פי' מהר"י מאורליינאו כי קאמר,
 ועצת עמדי חסד היינו שנצטעמו יעשה עמו חסד, וזה יהי' חסד של אמת עם שאר
 מחים, כי ע"י שיוסף יצאנו בקצרותו, יולמח מזה חסד של אמת עם שאר מחים,
 כי ממנו ילמדו לגמול חסד עם כל המחים, ואם כי דברי אלה רחוקים בכוונת הר"י
 מאורליינאו, מ"מ הדברים בעלמותם רחוקים לכוון אותם בליאח יעקב חזיון הו"ק, אשר
 כל רעו ורופו יהי' לשחול נעו נעמנים על פלגי לב בניו יונקיתיהם ולמודים. כאלו
 מדור דור, ולזה י"ל ג"כ משרע"ה אשר עסק בקצרות יוסף הי' ג"כ מהעצם הזה להבדיל
 קצות קצרות מחים בניני ישראל, כי לא רבים יחבמו ולרעת כי שורש חמוכה גדולה
 תלוי בזה, ווסף לזה הצנעה שהשניעו אותם יוסף לפני מוחו והי' מועיל עליהם
 לעשות לקחת עצמות יוסף, כנאמר ויקח עצה את עצמות יוסף עמו כי השבע השניע
 וכו', ואח"כ יקל משרע"ה במחזוני השכל וזה הוא דבר חכמה, לכן אסמכתו על פסוק
 חכם לב יקח מלוח זה משה שהיח ניות מצרים שהוא ג"כ מלוח גדול, ועסק בעצמות
 יוסף לקיים הצנעה ולעשה במילות חסדים עם יוסף ולעצת האמוכה בלב ישראל, וי"ל
 כיון דע"י התעסקות בחרותו של יוסף לא הי' יכול לקיים מלות ניות מצרים כעל שכרו
 משלם נים, עפ"י דברי חו"ל דניות הים הי' גדול מניות מצרים, וזה הי' ע"י חרותו
 של יוסף, כמבואר במדרש הים פאה ויטוס מה ראה חרותו של יוסף, וזה הי' מדה כנגד
 מדה כיון דע"י חרותו של יוסף לא הי' יכול לעסוק בניות מצרים, לזה גרס להם חרותו של
 יוסף ניות הים שהי' גדול מניות מצרים.

ועפ"ז

מבואר המאמר אשר התחלנו בו, כי המלוה את המת מאמין בהשגרת הכפז,
 כי גם נמותו עוד נפשו הצורה בחלק חלקי ממנו ולזה הוא ראוי לכבד
 אותו גם אחרי מותו, לא כן הכיפר בהשגרת הכפז לאיזה ענין יכבדו אחריו מותו,
 אשר הכל נעדר ממנו, ומותר אדם מן הבהמה אין לאחר המות ולזה אינו מליזה,
 ונזה עובר משום לועב לרש חרף עושיהו, כנאמר בחלמי דמי שאינו מאמין שקיין
 העושר היא רק סיבה למצו יבוא ע"י לחיי עוה"ב, ממילא דאלו קיין העושר הוא
 פעולה בלתי פלס, ונזה חרף עושיהו לומר דגם הפועל אינו שלם כמו כן גם נזה
 מי שאינו מאמין בהשגרת הכפז חרף עושיהו, כיון דאז כל ענין הבריאה הוא פעולה
 ריקנית ובלתי שלימה, ומפועל שלם כל מלא פעולה ריקנית ובלתי שלם, ואם ליווהו מה
 שגור, מלוה ה' חוק דל ומכבדו חוק חזיון, כי ע"י שחינו דל וחזיון מכבד את ה',
 כי לא מלא ממנו יתב"ש פעולה ריקנית ובלתי שלם, וע"כ קיין העושר הוא לנדה
 ומת, למען יבוא ע"י לחיי נלחיות, וגם נמה שמלוה את המת מכבד הכותל יתב"ש
 בזה ומאמין בהאמוכה השלימה בהשגרת הכפז לעוה"ב.

